2021-10-28

Plan för klimatneutralitet

med Åtgärdsplan

SÄTERS KOMMUN

SÄTERS KOMMUN

Dokumentinformation

Dokumentnamn	Dokumenttyp	Omfattar
Plan för klimatneutralitet	Plan	Säters kommunkoncer
Dokumentägare	Dokumentansvarig	Publicering
Kommundirektör	Miljösamordnare	sater.se Författningssamling
Beslutsinstans	Beslutad	Diarienummer
Kommunfullmäktige	2021-10-28, § 116	KS2021/0011

Författningsstöd
Revidering
Bör revideras senast
2023

SÄTERS KOMMUN

Innehåll

1 Inledning 4

1.1 Varför behöver vi bli klimatneutrala 4

1.2 Koldioxidbudget 5

1.3 Övergripande mål 6

1.4 Förutsättningar 6

1.5 Genomförande och uppföljning 7

1.5.1 Utbildning 7

1.6 Målkonflikter och budget 7

2 Åtgärder 8

2.1 Insatsområden och delmål 8

2.2 Fordon och transporter 8

2.3 Byggnader och anläggningar: byggande, underhåll och uppvärmning 10

2.4 Livsmedel 12

2.5 Konsumtion 14

2.6 Avfall 15

2.7 Klimatkommunikation 17

2.8 Klimatsmart samhällsplanering 18

2.9 Gröna finanser 19

3 Ekonomiska konsekvenser 20

1 Inledning

Kommunfullmäktige i Säters kommun har beslutat att ta fram en handlingsplan för att nå klimatneutralitet senast år 2040 inom de områden som kommunen har rådighet över. Detta är en del av det strategiska miljömålet för Säters kommun och har tonvikt på att stödja målet ”Begränsad klimatpåverkan” i det svenska miljömålssystemet samt Agenda 2030:s mål 13 ”Bekämpa klimatförändringarna”. Planen berör även andra nationella mål och omfattar hela kommunkoncernen.

1.1 Varför behöver vi bli klimatneutrala

Koldioxid och andra så kallade växthusgaser som vi människor släpper ut i atmosfären från olika verksamheter gör att det globala klimatet blir varmare. Förbränning av fossila bränslen som till exempel olja, kol och naturgas för el- och värme, i industriprocesser och för transporter svarar för det största bidraget till klimatförändringen både i Sverige och världen i stort. Den förstärkta växthuseffekten leder till att jordens medeltemperatur stiger.

Den senaste tioårsperioden har varit den varmaste som uppmätts de senaste 150 åren, det vill säga så långt tillbaka som det finns tillförlitliga mätdata över den globala medeltemperaturen. Temperaturökningen orsakar förändringar i klimatet med successivt allvarligare och mer svåröverblickbara konsekvenser för ekosystem och biologisk mångfald runt om i världen, liksom för människors samhällen och försörjningsmöjligheter.

För att minska riskerna bedöms det vara nödvändigt att begränsa ökningen av den globala medeltemperaturen till långt under två grader jämfört med den förindustriella nivån, med ansträngningar för att stanna under 1,5 grader. Uppvärmning utöver en sådan nivå ökar riskerna för konsekvenser som är oåterkalleliga, såsom utrotning av arter, eller i alla fall svåra att vända i tusenåriga tidsperspektiv, såsom destabiliseringen av inlandsisar och den havsnivåhöjning detta orsakar. Temperaturökningen vid våra nordliga breddgrader går fortare än i världen i genomsnitt. Effekterna kan till exempel bli omfattande för jord- och skogsbruket, liksom för naturliga ekosystem. Källa Sveriges miljömål (8 miljömålsmyndigheter och Länsstyrelserna)

I december 2015 enades världens länder om ett nytt klimatavtal det så kallade Parisavtalet. Avtalet innebär bland annat att den globala temperaturökningen ska hållas långt under 2 grader och vi ska jobba för att den ska stanna vid 1,5 grader. År 2019 hade temperaturen i världen ökat med 1,2 grad C och i Sverige med 2,1 grad C jämfört med förindustriell tid (1880-1899). Källa Gisstemp/Nasa/SMHI.

Koncentrationen av växthusgaser i atmosfären har stigit till nivåer utan motsvarighet under åtminstone de senaste 800 000 åren. Koncentrationen av koldioxid har ökat med 40 procent sedan förindustriell tid, i första hand till följd av förbränning av fossila bränslen och i andra hand på grund av förändrad markanvändning. Källa Naturvårdsverket

Arbetet med att bekämpa klimatförändringarna måste bedrivas både globalt, nationellt och lokalt och där har varje kommun och varje person en viktig roll. I Säters kommun bidrar arbetet med kommunens strategiska miljömål till detta. Det är också ett av de 17 målen i Agenda 2030. Planen ska gälla både internt med kommunens egna verksamheter och externt med aktiviteter mot civilsamhället.

1.2 Koldioxidbudget

För att jordens temperatur inte ska öka med mer än Paris-avtalets 1,5 grader eller maximalt 2 grader så finns det bara en viss mängd koldioxid kvar att släppa ut. Den mängden ska alla jordens stater dela på. Det räcker alltså inte att bli klimatneutral till ett visst år utan det är helt avgörande att utsläppen minskar omgående och snabbt annars är budgeten förbrukad inom ett fåtal år. FN:s mellanstatliga klimatpanel IPCC tar med hjälp av tusentals forskare världen över fram rapporter och underlag som visar de senaste uppdateringarna om klimatläget samt specialrapporter t.ex. om hur haven påverkas eller om skillnaden mellan 1,5 grader och 2 graders temperaturhöjning. Svensk kontaktpunkt mot IPCC är SMHI och där kan man också få mer information.

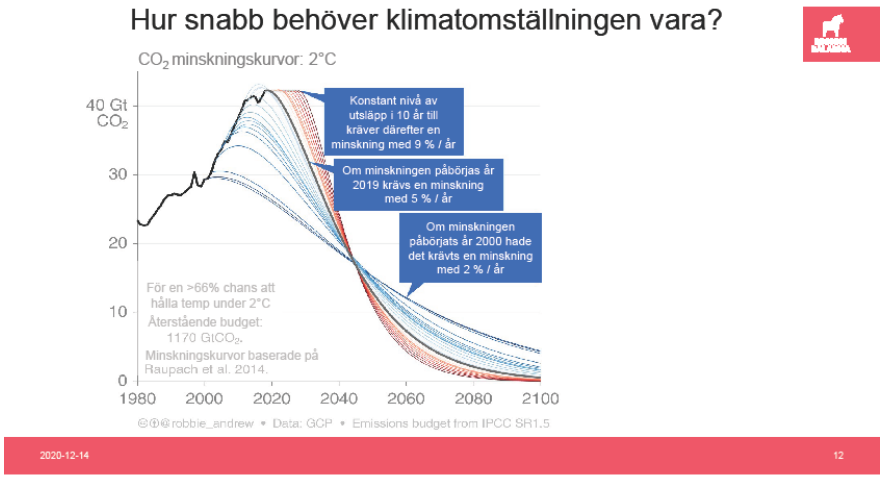

1.3 Övergripande mål

Förvaltningen Säters kommun ska vara klimatneutral senast år 2040. Det innefattar både förvaltningens egna utsläpp i den geografiska kommunen och utsläpp som förorsakas av förvaltningens konsumtion. Till år 2030 ska Säters kommun vara klimatneutral med avseende på förvaltningens egna utsläpp inom kommunens geografiska område och utsläppen som förorsakas av konsumtion ska minst ha halverats. Målet gäller även för kommunägda bolag. Detta gäller all verksamhet som kommunen har rådighet över.

Säters kommun ska bidra till arbetet med att minska hela den geografiska kommunens utsläpp till under 1 ton CO2-ekvivalenter/år och innevånare till år 2040 genom insatser på informationsområdet, utbildning, samhällsplanering och kontakter med näringslivet. De konsumtionsbaserade utsläppen i Sverige var 2018 ca 8 ton/person. (Naturvårdsverket)

1.4 Förutsättningar

Säters kommun arbetar redan idag för att minska klimatutsläppen inom områden som kommunens bilar och byggnadsbeståndet. Fastigheterna värms med fjärrvärme och träpellets. Krav på fossilfria transporter är också ställda i ett antal upphandlingar. Denna plan ska vara ett stöd för att strukturera det arbetet och för att kunna följa upp att utvecklingen går tillräckligt snabbt för att Säters kommun ska bidra till att Parisavtalet uppfylls.

Åtgärderna rör dels kommunförvaltningens egna utsläpp, både gällande utsläpp i det geografiska området och de utsläpp som orsakas av förvaltningens konsumtion och dels åtgärder som kan underlätta för civilsamhället att bidra till målet klimatneutralitet. Det kan då röra sig om åtgärder i skolan, i samhällsplaneringen eller i olika insatser med medborgare och företagare.

Att få ner utsläppen till noll är troligen inte möjligt utan det måste kompletteras med åtgärder som binder koldioxid för att kunna nå klimatneutralitet. Åtgärder för att binda koldioxid får inte ersätta åtgärder som syftar till att minska utsläpp av koldioxid.

För vissa parametrar finns tydliga alternativ redan idag. För andra, främst på konsumtionsområdet så kommer det att behövas dels ett arbete med att t.ex. byta ut eller ta bort produkter och dels ibland att invänta att klimatneutralt producerade varor ska komma ut på marknaden. En plan för att bli klimatneutral är därför ett levande dokument som måste uppdateras och utvecklas. För att uppnå målet behövs både samarbete mellan sektorer och enheter och att varje verksamhet tar med sina insatser för att nå klimatneutralitet i sitt målarbete.

1.5 Genomförande och uppföljning

Kommunstyrelsen har huvudansvaret och samtliga nämnder och styrelser ska i sitt målarbete och sin ordinarie verksamhetsplanering identifiera och prioritera de åtgärder som behöver genomföras inom sina respektive verksamhetsområden. Miljö- och klimatfrågorna ska vara integrerade i verksamheternas planering. Uppföljning för kommunen som helhet görs via ett årligt klimatbokslut grundat på GHG-protokollet (Green house gas protocol) som är en erkänd internationell standard för att mäta utsläpp av klimatgaser eller motsvarande extern standard. Varje sektor/enhet rapporterar sin måluppfyllelse enligt gällande rutiner. (till exempel i Hypergene). För att kunna rapportera utsläppen orsakade av konsumtion behöver metoder tas fram efter hand eftersom det rör sig om en så stor mängd olika varor och tjänster.

Data för att följa utsläppen i den geografiska kommunen tas från nationell och regional statistik. För att kunna utvärdera konsumtionens klimatpåverkan behövs ett system för uppföljning som löpande analyserar inköpens påverkan.

Det är viktigt att arbetet med att nå klimatmålen inte äventyrar andra viktiga miljömål såsom biologisk mångfald.

Planen ska uppdateras minst en gång per mandatperiod.

I bilagan ”Åtgärder för klimatneutralitet” framgår åtgärderna år från år och huvudansvariga/delansvariga verksamheter. Åtgärdsplanen ska uppdateras vartannat år med start 2023.

1.5.1 Utbildning

För att nå målet kommer det att krävas att alla anställda och förtroendevalda har en gedigen förståelse för vad som krävs och vilka konsekvenserna kan bli om temperaturökningen fortsätter. I det ordinarie arbetet i verksamheter och nämnder kommer styrdokumenten att vara ett underlag men förutsättningen för att nå framgång är att varje persons arbete och varje beslut genomsyras av en kunskap om hållbarhetsfrågorna, det ska ”sitta i ryggmärgen”. Här behövs en stor utbildningsinsats som med fördel kopplas till arbetet med Agenda 2030.

1.6 Målkonflikter och budget

I många fall samverkar klimatmålet med andra mål. Att vara resurssnål och återanvända är positivt för både klimatet och den ekonomiska hållbarheten. Att gå eller cykla i stället för att ta bilen eller att öka andelen grönt i maten är bra både för klimatet och hälsan. Energieffektivisering ger lägre driftskostnader förutom klimatnyttan.

Ibland uppkommer ändå målkonflikter och för att kunna genomföra planen behöver då klimatmålet prioriteras eftersom de ekologiska, sociala och ekonomiska konsekvenserna av en temperaturökning utan kontroll är oerhört stora. Åtgärderna måste därför kopplas till budgetarbetet.

När de nya budgetarna diskuteras och beslutas ska de olika posterna utvärderas för att säkerställa att klimatmålet är beaktat. Posterna i investeringsbudgeten ska stödja klimatmålet i alla relevanta fall.

2 Åtgärder

2.1 Insatsområden och delmål

Följande insatsområden är viktiga för att nå klimatneutralitet:

- Fordon och transporter
- Byggnader: Byggande, underhåll, uppvärmning
- Livsmedel
- Konsumtion och återbruk förutom ovanstående
- Avfall
- Klimatfokus i skola/förskola, klimatkommunikation med Säterbor, företag och organisationer
- Klimatsmart samhällsplanering
- Gröna finanser

För vissa av ovanstående områden finns redan styrdokument som visar vägen.

2.2 Fordon och transporter

Säters kommun använder ett antal personbilar och arbetsfordon, antingen egna eller leasade. Kommunen köper också många tjänster såsom transport av avfall, bergmaterial, varutransporter, snöröjning och schaktarbeten. Det finns flera förnyelsebara drivmedel på marknaden idag, t.ex. el eller biogas och vätgas är under utveckling. Alla fossila bränslen måste fasas ut så fort som möjligt och vid användning av biodiesel är det viktigt att råvaran inte medför klimatutsläpp.

Att tjänsteresor i första hand sker med kollektivtrafik och att flygresor undviks är också viktigt.

Styrdokument: *Fordonspolicy för Säters kommun och Säterbostäder AB, Resepolicy*

Beslutade mål i policyn: *Senast 2025 ska samtliga fordon vara möjliga att köra på fossilfria bränslen och senast år 2030 ska alla fossila bränslen vara utfasade. Alla fordon ska så snart det är möjligt framföras fossilfritt.*

Åtgärder i denna plan:

- Enligt beslutad fordonspolicy får endast fordon som kan framföras med fossilfria drivmedel införskaffas. Inköpt biodiesel får inte innehålla palmolja eller PFAD (en biprodukt vid tillverkning av palmolja).
- Krav på förnyelsebara drivmedel ställs i alla upphandlingar där det är relevant. Biodrivmedel får inte innehålla palmolja eller andra råvaror som kommer från ohållbart skogsbruk.
- Utveckling av vätgas och ev. andra elektrobränslen följs och implementeras efter hand.
- En gemensam bilpool utreds för att kunna minimera antalet fordon och för att ha en kommungemensam expertis på fordon.
- En ny resepolicy tas fram där vikten av resfria möten och användande av kollektivtrafik poängteras.

Arbetet relaterar till de nationella miljömålen:

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Giftfri miljö
- God bebyggd miljö

Arbetet relaterar till följande Agenda 2030 mål:

- Bekämpa klimatförändringarna
- Hållbar energi för alla
- Hållbar industri, innovationer och infrastruktur
- Hållbara städer och samhällen

Uppföljning: Indikatorer för uppföljning är inköp av fossila drivmedel, andel fossilfria bilar i egen fordonsflotta och klimatpåverkan från inköpta tjänster.

Prognos: Idag finns endast ett fåtal laddbara fordon i kommunens ägo men flera avtal avseende köpta transporter kräver fossilfri drift. Drivmedel i egna fordon och upphandlade tjänster bedöms kunna vara klimatneutrala senast till 2030. För möjligheten till inköp av fordon som framställs på ett klimatneutralt sätt saknas prognos idag.

2.3 Byggnader och anläggningar: byggande, underhåll och uppvärmning

Byggnader är en viktig del av kommunens verksamhet både som verksamhetslokaler inom kommunen och som bostäder inom Säterbostäder AB. Byggnaders miljöpåverkan gäller både uppvärmning, driftel, nybyggnation och renovering/underhåll. Idag används inga fossila bränslen (oljepannor) vid uppvärmning och den upphandlade elkraften är förnyelsebar. Fjärrvärme och pelletseldning medför ändå viss klimatpåverkan via t.ex. förbränning av fossilt bränsle tidvis, transport, produktion mm. För att nå klimatneutralitet krävs energieffektivisering i befintligt byggnadsbestånd, utbyggnad av solceller eller annan förnyelsebar energi inklusive lagringsmöjligheter, högsta möjliga energiprestanda vid nybyggnader, lägsta möjliga klimatbelastning från materialet vid nybyggnader och inte minst prioritering av ombyggnad och förbättringar framför nybyggnad vid nya eller förändrade behov.

Styrdokument: *Strategi för hållbart byggande*

Beslut i strategin i kort sammandrag: *Trä är alltid förstahandsalternativ, SGBC:s Miljöbyggnad Silver är utgångspunkten för energikrav, lokal energiproduktion ska installeras där det är möjligt, inköpt el ska vara förnyelsebar, lång livslängd och låg klimatpåverkan ska eftersträvas.*

Åtgärder i denna plan:

- Strategin ska implementeras och riktlinjer/checklistor tas fram. Kraven i strategin ska beaktas i alla framtida upphandlingar. Vid nybyggnation är kravet noll- eller plusenergihus.
- En energikartläggning av alla byggnader ska göras och de åtgärder som framkommer för att minimera energiförbrukningen ska budgeteras för att vara utförda senast 2030.

- All planering med anledning av utökade eller förändrade behov ska i första hand lösas med ombyggnader och förbättring av befintliga lokaler. När nybyggnation är nödvändig ska kravet på trä och klimatneutralitet finnas med från projektets start. Gäller även inhyrda lokaler eller lokaler som byggs av andra för kommunens räkning.
- Alla kommunkoncernens byggnadsytor som har bra förutsättningar för elproduktion ska utnyttjas till det senast 2030 genom installation av solceller eller motsvarande.
- Tekniken i gatubelysningsanläggningen förnyas för minsta möjliga miljöpåverkan. Belysningsanläggningen ses över i enlighet med riktlinjer för gatubelysning i syfte att belysa på rätt ställen. Alla sektorer och enheter ska arbeta för att minimera sin energiförbrukning
- Utveckla arbetet med livscykelanalyser

Arbetet relaterar till de nationella miljömålen:

- Begränsad klimatpåverkan
- Giftfri miljö
- God bebyggd miljö

Arbetet relaterar till följande Agenda 2030 mål:

- Bekämpa klimatförändringarna
- Hållbar energi för alla
- Hållbara städer och samhällen
- God hälsa och välbefinnande
- Hållbar konsumtion och produktion

Uppföljning: Mängd inköpt el och fjärrvärme. Nya installerade förnyelsebara energikällor. Andel nybyggnadsprojekt och större renoveringar som genomförts i trä och enligt Miljöbyggnad silver eller motsvarande. Att mäta klimatpåverkan av underhåll och reparationer är ett utvecklingsprojekt på grund av den stora bredden av åtgärder och material.

Prognos: Det här är ett stort område. Byggbranschen har gjort en färdplan mot fossilfrihet och där satt målet noll nettoutsläpp av växthusgaser till år 2045 och en minskning med 50% till år 2030. Säters kommun har ju redan kommit en bit på väg och borde klara en snabbare takt. Utmaningar är bland annat investeringar för att nå minimalt energibehov i samtliga byggnader samt att kunna skaffa klimatneutrala eller återvunna produkter och byggnadsmaterial. Att energieffektivisera och återvinna innebär dock också möjligheter till kostnadsbesparingar.

2.4 Livsmedel

Livsmedelproduktionen är ett av nyckelområdena både för att klara klimatproblematiken och den biologiska mångfalden. Djurhållning, fossila bränslen och avgång av klimatgaser vid markbearbetning bidrar till klimatpåverkan. Att minska matsvinnet är också nödvändigt. Att öka andelen vegetabiliska livsmedel, minska transporter och välja säsongsanpassade råvaror är viktiga parametrar. Kommunen arbetar idag med projekt mot matsvinn och med att erbjuda vegetariska alternativ i skolan. Att underlätta för lokala leverantörer att lämna anbud är också en viktig målsättning.

Styrdokument: *Livsmedelsstrategi, Gemensamma riktlinjer för mat och måltider i Dalarnas län*

Beslut i strategin i sammandrag: *Arbeta aktivt med matsvinn och energieffektivisering, öka andelen vegetabilier och använda kött som är valt utifrån kriterier som klimatsmart (t.ex. naturbetesskött, djuretiskt och lokalproducerat, samordna transporter, välja säsongsanpassade råvaror, öka andelen lokalt producerade livsmedel.*

Åtgärder i denna plan:

- Kraftiga åtgärder mot matsvinn. För klimatneutralitet måste matsvinnet i princip upphöra på sikt.
- Minska klimatbelastningen per måltid stegvis med bibehållande av näringsinnehåll och matglädje. Klimatpåverkan ska vara under 0.5 kg CO2-ekvivalenter per måltid senast år 2030.

- Inget kött köps från regioner där köttproduktionen innebär avskogning av värdefull naturmark. Vid upphandling är målsättningen att undvika att importerad soja där odlingen innebär avskogning av värdefull naturmark används i maten eller i djurfoder till kött som kommunen köper.

Arbetet relaterar till de nationella miljömålen:

- Begränsad klimatpåverkan
- Ingen övergödning
- Ett rikt odlingslandskap

Arbetet relaterar till följande Agenda 2030 mål:

- Bekämpa klimatförändringarna
- God hälsa och välbefinnande
- Hållbar konsumtion och produktion

Uppföljning: Mätning av matsvinn, beräkning av kg CO2-ekvivalenter per måltid.

Prognos: Jordbruksverket har beräknat att jordbrukets utsläpp av växthusgaser kan minska med 30% till år 2050. Det kommer då att vara en stor del av Sveriges utsläpp av koldioxid. Även om den prognosen skulle vara överdrivet negativ så är det svårt att se att livsmedel kommer att vara ett helt klimatneutralt område ens till år 2040. I lantbrukssektorns färdplan mot fossilfrihet anges som delmål år 2030 att drivmedel, torkning och värme ska vara 100% fossilfria. Det är ändå ett mycket viktigt område ur flera synvinklar.

2.5 Konsumtion

En kommun förbrukar ett mycket stort antal artiklar förutom det som tagits upp ovan. Huvudprincipen är att tillämpa cirkulär ekonomi, det vill säga att prioritera återanvändning i olika former. Det är engångsmaterial i plast och papper för vård och övriga behov, kontorsmaterial, IT-material, VA-material, böcker, leksaker, asfalt, byggmaterial inom många olika kategorier, sopkärl, kemtekniska artiklar, gatubelysning, pumpar, mätinstrument och mycket, mycket mer.

För att kunna kvantifiera en ungefärlig klimatbelastning av dessa åtskilliga tusen olika artiklar krävs ett utvecklingsarbete. Bokföringen av varor i ekonomisystemet skulle behöva utvecklas så att en uppföljning av klimatbelastning, åtminstone översiktligt, blir möjlig och vid upphandling måste krav ställas på att leverantörerna har klimatdata på sina produkter. Några hållpunkter kan ändå vara:

- Plastbanta, rangera ut fossil plast
- Minimera användande av engångsartiklar
- Återbruk, köp begagnat eller av återvunnet material
- Köp varor med lång livslängd och sådant som går att reparera och där reservdelar finns
- Upphandla en funktion i stället för en produkt

Styrdokument: *En ny Upphandlingspolicy för UHC-kommunerna är antagen i Säter 20210225.*

Åtgärder i denna plan:

- Ta fram riktlinjer för upphandling som ett komplement till Upphandlingspolicyn med beaktande av ovanstående punkter. I riktlinjerna ska krav på återbruk och klimatprestanda framgå.
- Starta ett projekt för att fasa ut plast och engångsmaterial
- Utreda hur användning av IT-material kan bli maximalt resurssnålt
- Anpassa konteringsförfarande för att ge möjlighet till uppföljning
- Installera ett system för att kunna följa upp konsumtionens klimatpåverkan

Arbetet relaterar till de nationella miljömålen:

- Begränsad klimatpåverkan
- Beroende på utformning av policy och riktlinjer kan många fler mål beröras

Arbetet relaterar till följande Agenda 2030 mål:

- Bekämpa klimatförändringarna
- Beroende på utformning av policy och riktlinjer kan många fler mål beröras

Uppföljning: Förbrukning av engångsmaterial och fossila material i den mån det är möjligt. Utveckling krävs.

Prognos: Det finns goda möjligheter till förbättring med högre krav på återbruk, utbyte av plast mot papper eller bioplast och att kräva reparationsmöjligheter vid inköp av t.ex. kläder och IT-material. Flera kommuner driver plastbantningsprojekt. Det är svårt att förutsäga när alla produkter vi använder kan finnas i klimatneutral upplaga eller fasas ut.

2.6 Avfall

Kommunens verksamheter genererar avfall och kommunen är också ansvarig för omhändertagande av hushållens avfall. Vad gäller det egna avfallet inom kommunens förvaltning ska allt som är möjligt att återanvända eller återvinna källsorteras. Trots allt kommer det att uppstå avfall till förbränning och då bör det vara tillverkat av förnyelsebart material. Svårare att styra är den klimatbelastning som uppstår i hushållen. Kommunens uppgift blir där att informera och att underlätta för hushållen att källsortera.

Styrdokument: *Kommunal plan för avfallsförebyggande och hållbar avfallshantering. Framtagen tillsammans med Borlänge och Faluns kommuner.*

Mål: *Planen innehåller nio övergripande mål och ett stort antal åtgärder*

Åtgärder i denna plan:

- Alla sektorer och enheter inför eller förbättrar källsortering i den egna verksamheten
- Upphandla all avfallshantering enligt målet för klimatneutralitet. Här ingår både transporter och slutbehandling.
- Införa ett utökat system för hushållens källsortering i fastighetsnära läge om inte producenterna får det ansvaret

Arbetet relaterar till de nationella miljömålen:

- Begränsad klimatpåverkan
- Giftfri miljö
- God bebyggd miljö

Arbetet relaterar till följande Agenda 2030 mål:

- Bekämpa klimatförändringarna
- Hållbara städer och samhällen

Uppföljning: Avfallsplanen är gemensam för Säter, Borlänge och Falun och innehåller ett antal indikatorer som följs upp.

Prognos: Klimatbelastningen från avfall kommer bland annat från förbränning och transport av avfall. Fossilfri transport kan krävas vid upphandling och det avfall som uppstår inom den kommunala verksamheten kan bli klimatneutralt om de inköpta varorna är gjorda av förnyelsebara material. Återanvändning och återvinning ska i den cirkulära ekonomin ge minimala avfallsmängder. Däremot har kommunen ingen direkt rådighet över hushållens avfall utan kan där arbeta med förbättrade insamlingssystem och information.

2.7 Klimatkommunikation

Även inom de områden där kommunen inte har direkt rådighet kan olika typer av kommunikation och projekt som kommunen driver medverka till att det geografiska området Säters kommun blir mer klimatsmart. Det gäller till exempel skola och förskola, näringslivskontor, bibliotek/kultur och kommunens kommunikation utåt via hemsida och sociala medier. Vid miljötillsyn kan energi- och klimatfrågor lyftas. Kommunen kan också föregå med gott exempel som kan inspirera både anställda och olika grupper av kommuninvånare. Samarbete med andra kommuner och andra aktörer är viktigt.

Åtgärder i planen:

- Prioritera aktiviteter med klimatperspektiv i skola och förskola
- Informera företrädare för näringslivet om klimatarbete och underlätta erfarenhetsutbyte dem emellan
- Informera om solceller, elbilar mm. och olika stöd för minskad klimatpåverkan
- Projekt och evenemang inom bibliotek/kultur med klimatfokus
- Behandla klimatfrågan vid miljötillsyn där det är relevant
- Utbilda samtliga anställda och förtroendevalda i klimatkunskap

Arbetet relaterar till de nationella miljömålen:

- Begränsad klimatpåverkan
- Beroende på projekt så kan fler mål beröras

Arbetet relaterar till följande Agenda 2030 mål:

- Bekämpa klimatförändringarna
- Beroende på projekt så kan fler mål beröras

Uppföljning: Årets åtgärder i respektive sektor beskrivs i måluppföljningen.

2.8 Klimatsmart samhällsplanering

Kommunen kan arbeta för minskad klimatbelastning i samhällsplaneringen. Exempel på det kan vara att underlätta för cyklister, gångtrafikanter eller kollektivtrafikens resenärer. Man kan också placera samhällsnyttiga verksamheter som förskolor mm. på ett sådant sätt att de är lätta att nå utan bil och man kan införa bilfria zoner.

Styrdokument: Det övergripande dokumentet är Översiktsplanen och fördjupade översiktsplaner.

Åtgärder i planen:

- Utveckla formerna för klimatarbetet när Översiktsplanen för Säters kommun uppdateras.
- Beakta och prioritera frågan om klimatneutralitet i allt planarbete. Exempel på det kan vara att prioritera gående och cyklister framför biltrafik, minimera ytorna för parkering och behålla och utöka de gröna delarna i tätorterna.
- Ta fram en trafikstrategi i syfte att planera för och stimulera ett hållbart trafiksystem. Görs lämpligen som en del av översiktsplanearbetet.

Arbetet relaterar till de nationella miljömålen:

- Begränsad klimatpåverkan
- Beroende på projekt/plan så kan fler mål beröras

Arbetet relaterar till följande Agenda 2030 mål:

- Bekämpa klimatförändringarna
- Beroende på projekt/plan så kan fler mål beröras

Uppföljning: Åtgärder i samhällsplaneringen för att minska klimatpåverkan redovisas i måluppföljningen.

2.9 Gröna finanser

Kommunen bör klimatsäkra kapitalförvaltningen genom att göra hållbara placeringar av sina tillgångar. Man kan också undersöka möjligheten att ta s.k. gröna lån. Ur klimatsynpunkt är det förstås viktigt att inte ha pengar placerade i den fossila industrisektorn. Inköp och investeringar som har hög inköpskostnad men låg kostnad totalt eller kort återbetalningstid under sin livslängd ska inte missgynnas i budgetarbetet. Det kan t.ex vara både ekologiskt och ekonomiskt fördelaktigt att låna pengar till energibesparande investeringar.

Åtgärder i den här planen:

- Säkerställ att kommunens kapitalförvaltning är hållbar ur ett klimatperspektiv
- Utred hur lång livslängd och LCC (analys av livscykelkostnad) kan beaktas i budgetarbetet

Arbetet relaterar till de nationella miljömålen:

- Begränsad klimatpåverkan
- Beroende på placeringskrav så kan fler mål beröras

Arbetet relaterar till följande Agenda 2030 mål:

- Bekämpa klimatförändringarna
- Beroende på placeringskrav så kan fler mål beröras

Uppföljning: Placeringarnas hållbarhetsindex redovisas i måluppföljningen

3 Ekonomiska konsekvenser

Den totala effekten är svårbedömd eftersom det finns flera olika sätt att arbeta och eftersom både utveckling av nya material och tjänster och förändrade styrmedel kommer att påverka utfallet över tid. Det diskuteras år 2020 mycket om en ”grön” återstart efter Covid 19, det vill säga att skatter, bidrag och andra styrmedel bör gynna klimatsmarta förhållningssätt. Det återstår dock att se hur snabbt systemet kan förändras. EU:s program för klimatneutralitet ”The European green deal” ska bidra med minst 100 miljarder euro under perioden 2021 – 2027 vilket visar att klimatfrågan tas på allvar i EU. Rent generellt gynnar ett fokus på resurshushållning både ekologisk och ekonomisk hållbarhet. Åtgärderna som berör kommunikation, samhällsplanering och finanser beräknas inte få några ekonomiska konsekvenser av större betydelse även om en viss ökning av resurserna kan behövas.

Fordon och transporter: Inga betydande konsekvenser av att byta ut befintlig egen fordonsflotta. Även om elbilar är dyrare i inköp så visar undersökningar att de är billigare över livscykeln och gasbilar bedöms inte ge någon kostnadsförändring. Inköpta transporter drivs redan idag till stor del med förnyelsebara drivmedel. Kostnaden för dessa beror i stor utsträckning på hur styrmedlen med avseende på skatter och bidrag kommer att utformas. En extra resurs för att hantera bilinnehavet ger en ökad kostnad men också en förväntad kostnadsbesparing bland annat genom att antalet fordon minskas.

Byggnader och anläggningar: Energieffektiviseringsprojekt i både byggnader och anläggningar medför en ökad investeringskostnad men en minskad driftkostnad. Samma gäller investering i egen produktion med hjälp av till exempel sol eller värmepumpar. Att effektivisera ytanvändning i byggnader och minimera nybyggande förväntas ge minskade kostnader.

Livsmedel: Minskat matsvinn och klimatsmarta måltider förväntas ge minskade kostnader. Utbyte av engångsmaterial kan ge en ökad kostnad initialt men med de beslutade och planerade styrmedel som finns så bedöms det inte ge stor påverkan långsiktigt.

Konsumtion: Ett brett område med många olika produkttyper. Generellt ger återbruk möjlighet till sänkta kostnader. Inköp av utrustning med lång livslängd och möjlighet till komplettering och reparationer kan ge högre inköpskostnad och samma eller lägre livscykelkostnad. För många produkter är det troligt att framtida styrmedel och framtida produktutveckling kommer att vara avgörande för kostnaden att byta till klimatsmarta alternativ.

Avfall: Projekt som drivs inom VA/Renhållningsenheten finansieras av taxan. Ett utökat system för fastighetsnära insamling innebär troligen en kostnadshöjning men en högre servicegrad. Förbättrad källsortering i verksamheterna kan innebära kostnader för sorteringskärl men minskade avfallshanteringskostnader.

Övrigt: Extra resurser för utbildning av personal och förtroendevalda samt för kommunikation och projekt riktade mot civilsamhället och kommunens företagare kan behövas.

Åtgärder för klimatneutralitet Bilaga till ”Plan för klimatneutralitet” antagen av Kf 2021-10-28, § 116

Inriktningsmål

Insatsområde	År 2022	År 2023	År 2024-2025	Huvudansvarig/ medansvariga
Fordon och transporter	T1.Alla personbilar som köps in körs fossilfritt. Fossilfri drift av arbetsfordon införs så fort det är möjligt.	Alla personbilar som köps in körs fossilfritt. Fossilfri drift av arbetsfordon införs så fort det är möjligt.	Alla fordon som köps in körs fossilfritt. Minst 50% av personbilsflottan körs fossilfritt.	**Samtliga**
	T2.Laddplatser byggs ut efter behov. Det blir möjligt att tanka gas.	Laddplatser byggs ut efter behov.	Laddplatser byggs ut efter behov.	**Samhällsbyggnadssektorn**
	T3.Vid upphandlingar som kräver transport eller maskinarbete krävs i första hand förnyelsebara drivmedel utan palmoljeinslag.	Vid upphandlingar som kräver transport eller maskinarbete krävs i första hand förnyelsebara drivmedel utan palmoljeinslag.	Vid upphandlingar som kräver transport eller maskinarbete krävs förnyelsebara drivmedel utan palmoljeinslag. 100% av upphandlingarna.	**Alla upphandlande enheter**
	T4.En central bilpool utreds.	En central bilpool eller andra åtgärder med samma effekt genomförs enligt utredningens förslag.		**Kommunstyrelsesektorn/** alla sektorer

Insatsområde	År 2022	År 2023	År 2024-2025	Huvudansvarig/ medansvariga
Byggnader och anläggningar	B1.Riktlinjer och checklistor för att implementera byggnadsstrategin tas fram. Byggnadsstrategin tillämpas vid ombyggnader, nybyggnation och underhåll.	Byggnadsstrategin tillämpas vid ombyggnader, nybyggnation och underhåll. Livscykelanalyser börjar användas.	Byggnadsstrategin tillämpas vid ombyggnader, nybyggnation och underhåll	**Fastighetsenheten/SB AB**
	B2.En energikartläggning görs av alla fastigheter med förslag på åtgärder för att minimera energiförbrukningen. Behoven budgeteras.	Fortsatt arbete med energieffektivisering. Minst 10% av förbättringsbehovet är bortbyggt.	Fortsatt arbete med energieffektivisering. Minst 40% av förbättringsbehovet är bortbyggt.	**Fastighetsenheten/SB AB**
	B3.En plan för utbyggnad av solceller och annan förnyelsebar energi ingår i ovanstående.	Solceller eller motsvarande installeras vid alla ombyggnader där det är relevant.	Solceller eller motsvarande installeras vid alla ombyggnader där det är relevant.	**Fastighetsenheten/SB AB**
	B4. Gatubelysningen byts till mer energieffektiv utrustning.		Gatubelysningen är helt utbytt.	**Gatuenheten**
	B5.All planering av nya lokalbehov sker med målet att minimera nybyggnadsarea och tillvarata befintliga byggnader.	All planering av nya lokalbehov sker med målet att minimera nybyggnadsarea och tillvarata befintliga byggnader.	All planering av nya lokalbehov sker med målet att minimera nybyggnadsarea och tillvarata befintliga byggnader.	**Samhällsbyggnadssektorn/** övriga sektorer med lokalbehov

Insatsområde	År 2022	År 2023	År 2024-2025	Huvudansvarig/ medansvariga
Livsmedel	L1.Planering för att minska klimatbelastningen per portion görs och mål sätts upp för åren 2020 – 2025 utan att åsidosätta krav på näringsinnehåll, ekologiska råvaror och djurskyddshänsyn.	Fortsatt arbete med klimatsmarta måltider.	Fortsatt arbete med klimatsmarta måltider. Belastning per måltid är högst 1 kgCO2-e i snitt.	**Kostenheten/**Barn och utbildningssektorn/Socialsektorn Ett projekt i samarbete mellan kostenheten och deras kunder inklusive elever och boende/ representanter.
	L2.All upphandling av livsmedel präglas av målet om klimatneutralitet. Lokalproducerat och säsongsanpassat.	All upphandling av livsmedel präglas av målet om klimatneutralitet. Lokalproducerat och säsongsanpassat.	All upphandling av livsmedel präglas av målet om klimatneutralitet. Lokalproducerat och säsongsanpassat.	**Kostenheten**
	L3.Arbetet med matsvinn intensifieras i verksamheterna.	Nya mål och projekt för minskat matsvinn tas fram.	Matsvinnet är halverat jämfört med 2019.	**Barn och utbildningssektorn/Social-sektorn/**Kostenheten

Insatsområde	År 2022	År 2023	År 2024-2025	Huvudansvarig/ medansvariga
Konsumtion	K1.Ta fram riktlinjer för miljömässigt hållbar upphandling med klimatkrav. Miljö- och klimatkrav ställs i alla upphandlingar där det är relevant.	Implementera de nya riktlinjerna och upphandla med fokus på fossilfrihet, återbruk och lång livslängd. Miljö- och klimatkrav ställs i alla upphandlingar där det är relevant. Klimatbelastning från konsumtion sjunker med minst 15% per år.	Miljö- och klimatkrav ställs i alla upphandlingar där det är relevant. Klimatbelastning från konsumtion sjunker med minst 15% per år.	**Samhällsbyggnadssektorn/** samtliga
	K2. Starta ett projekt för att rangera ut plast. Kartering och vidare arbete sektorsvis.	De nya kraven implementeras efterhand i upphandlingarna som görs.	Mängden upphandlad fossil plast har minskat med 50% eller är ersatt av återvunnen plast.	**Samtliga**
	K3.	Ett delprojekt i ovanstående hanterar material i vården.		**Socialsektorn**
	K4. Ett delprojekt i ovanstående hanterar IT-produkter.			**IT-enheten**
	K5.	Ett delprojekt i ovanstående hanterar produkter i kost och lokalservice.		**Samhällsbyggnadssektorn**
	K6. Bokföring anpassas till att kunna följa upp klimatpåverkan.			**Ekonomienheten/**alla sektorer
	K7.	Ett system för att kunna följa upp konsumtionens klimatbelastning installeras.		**Samhällsbyggnadssektorn**

Insatsområde	År 2022	År 2023	År 2024-2025	Huvudansvarig/ medansvariga
Avfall	A1.Driva projekten i Avfallsplan. Måluppföljning och ev. nya åtgärder.	Driva projekten i Avfallsplan. Måluppföljning och ev. nya åtgärder.	Driva projekten i Avfallsplan. Måluppföljning och ev. nya åtgärder.	**VA/Renhållningsenheten/** övriga sektorer
	A2.Ta fram rutiner och skaffa den utrustning som behövs för fullständig källsortering på alla enheter.	Implementera rutinerna och komplettera utrustning vid behov.		**Alla sektorer**
	A3.Upphandla all avfallshantering enligt målet för klimatneutralitet.	Upphandla all avfallshantering enligt målet för klimatneutralitet.	Upphandla all avfallshantering enligt målet för klimatneutralitet.	**VA/Renhållningsenheten**
	A4. Fastighetsnära insamling		Införa fastighetsnära insamling av FTI-material om inte producenterna redan fått det ansvaret. I samarbete med Borlänge Energi.	**VA/Renhållningsenheten**

Insatsområde	År 2022	År 2023	År 2024-2025	Huvudansvarig/ medansvariga
Klimatkommunikation	KK1.Projekt inom skola/förskola	Projekt inom skola/förskola	Projekt inom skola/förskola	**Barn och utbildningssektorn**
	KK2.Projekt mot näringslivet	Projekt mot näringslivet	Projekt mot näringslivet	**Näringslivskontoret**
	KK3.Projekt inom kultur/bibliotek	Projekt inom kultur/bibliotek	Projekt inom kultur/bibliotek	**Kulturenheten**
	KK4.Information och kommunikation mot medborgarna En kommunikationsplan upprättas.	Kommunikationsenheten får i uppdrag att föra diskussioner med samtliga enheter inom kommunen om hur kommunikationen om omställningen för klimatneutralitet ska läggas upp utifrån enhetens uppdrag.	Information och kommunikation mot medborgarna	**Kommunstyrelsesektorn**
	KK5Inom miljötillsynen arbetas det med att uppmuntra företagen till ett agerande som är bra för klimat och miljö.	Inom miljötillsynen arbetas det med att uppmuntra företagen till ett agerande som är bra för klimat och miljö.	Inom miljötillsynen arbetas det med att uppmuntra företagen till ett agerande som är bra för klimat och miljö.	**Miljö- och byggenheten**
	En utbildningsinsats för samtliga anställda och förtroendevalda planeras. Utbildning av cheferna påbörjas.	Grundutbildning klimatkunskap för samtliga genomförs.	Årliga informations- och utbildningsinsatser.	**Personalenheten med stöd av miljösamordnare**
Samhällsplanering	Ha klimatneutralitet i fokus för alla delar av planen när Översiktsplanen för Säters kommun revideras.	Ha klimatneutralitet i fokus för alla delar av planen när Översiktsplanen för Säters kommun revideras		**Samhällsbyggnadssektorn**
	Beakta och prioritera frågan om klimatneutralitet i allt planarbete.	Beakta och prioritera frågan om klimatneutralitet i allt planarbete.	Beakta och prioritera frågan om klimatneutralitet i allt planarbete.	**Samhällsbyggnadssektorn**

Gröna finanser	Säkerställ att kommunens kapitalförvaltning är hållbar ur ett klimatperspektiv.			**Ekonomienheten**

Arbete år 2026 – 2030

En extra djupgående genomlysning av resultatet från perioden 2021 – 2025 görs och nya åtgärder vidtas efter behov. Under år 2026 – 2030 fortsätter arbetet för att år 2030 ha nått målet att kommunens egna verksamheter är klimatneutrala samt att klimatpåverkan från köpta varor och tjänster minst har halverats. Under arbetets gång kommer nya tekniker, nya material, ny lagstiftning och nya kunskaper om klimatförändringarna att komma. Arbetet med klimatneutralitet måste därför förändras kontinuerligt och åtgärdsplanen måste uppdateras regelbundet. I de fall det inte är möjligt att fullständigt få bort alla utsläpp kan klimatkompensation övervägas, men bara som en sista utväg.

Arbete år 2031 – 2040

Under år 2031 – 2040 ska alla kvarvarande utsläpp med fossilt ursprung fasas ut från hela den kommunala förvaltningens verksamhet och konsumtion. Åtgärder för klimatkompensation/infångande av koldioxid för att kompensera för de delar där utsläpp fortfarande förekommer (t.ex. livsmedel) ska planeras och genomföras.